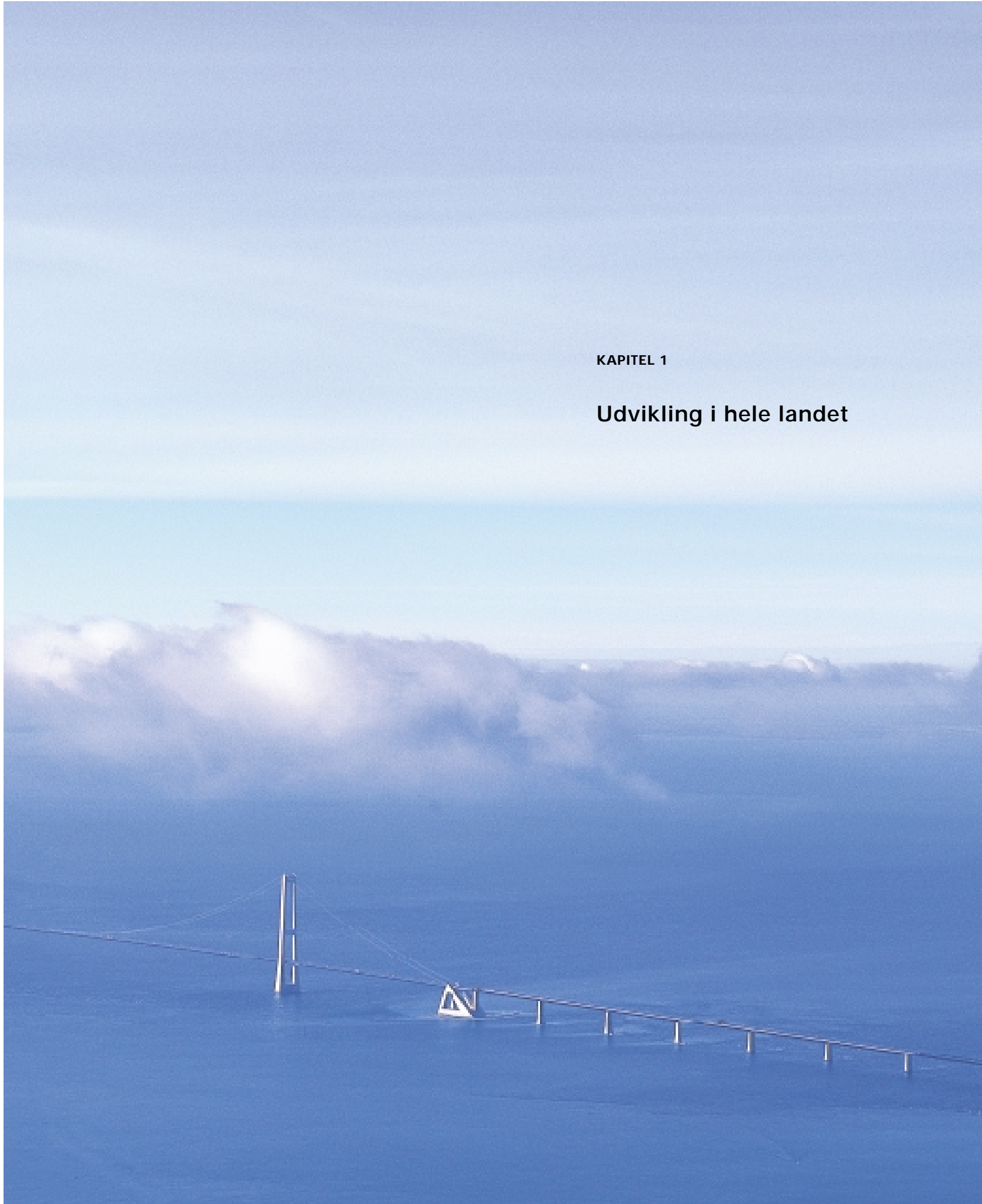

KAPITEL 1

Udvikling i hele landet

Kapitel 1

Udvikling i hele landet

Danmark er ved indgangen til det 21. århundrede på mange måder et vel-fungerende land. En udbygget fysisk infrastruktur, et velfungerende uddannelsessystem og et regionalt forankret arbejdsmarked er nogle af de parametre, der gør Danmark godt rustet ved overgangen til et vidensbaseret samfund.

Tilgængeligheden mellem landsdelene er god - faktisk sine steder rigtig god. Byerne afspejles af den historiske og kulturelle udvikling og ligger med deres servicetilbud balanceret spredt ud over landet. Der er ikke langt for den enkelte borger til et bredt udbud af serviceydelser.

Afgrænsningen mellem by og land og respekten for det åbne lands kvaliteter efterlader et markant dansk landskab overalt i landet. Der arbejdes både nationalt, regionalt og lokalt med at løse miljøproblemer og beskytte Danmarks natur. Det er afgørende, at vi fortsat samarbejder om at sikre disse fælles værdier.

Den økonomiske og teknologiske udvikling går mere end nogen sinde stærkt. Ingen kan i dag forudsige hvad IT - det digitale Danmark - vil betyde for den enkelte, for den enkelte by, egn og for landets position i verden i det hele taget. Her ligger vel en af de største udfordringer, at integrere denne "revolution" og sætte den ind i et dansk og lokalt perspektiv.

Den hastige forandring i den globale økonomi lægger pres på de enkelte lande og regioner for, bl.a. gennem den fysiske planlægning, at sikre, at de regionale særkender kan omsættes til internationale konkurrencefordele. Dette berøres i disse år bl.a. i europæisk plansammenhæng.

En fysisk planlægning, der tager hensyn til den regionale erhvervsstruktur, kan hjælpe med til at skabe økonomisk robuste regioner, der er miljømæssigt bæredygtige. Et tættere samspil mellem erhvervsudvikling og fysisk planlægning kan både give erhvervsudviklingsstrategierne et løft og give den fysiske planlægning et mere dynamisk og fremtidssikret indhold.

I Landsplanredegørelse 2000 sætter regeringen, på baggrund af en omfattende debat i 1999, fokus på fysisk planlægning i samspil med erhvervsudvikling, transport og miljø. Landsplanredegørelsen fungerer således som ramme for en forpligtende dialog mellem stat, amt, kommune, erhvervsliv, interesseorganisationer m.v.

1.1 Regional udvikling

Omdrejningspunktet har været og er stadig, hvordan de enkelte egne af landet kan udvikle deres særkender. En central udfordring er nu at realisere det potentiale, særkenderne i de enkelte egne af landet rummer.

Lokale særkender kommer ikke ud af ingenting. De er historisk forankret i et områdes bygninger, i naturressourcerne, i egnens miljøtilstand generelt samt hos befolkningen i form af viden og lokal identitet. Samtidig varierer arbejdskraftens kvalifikationer og erhvervsstrukturen fra egn til egn.

Realiseringen af det potentiale, som de enkelte egne særkender rummer, fordrer et tæt samspil mellem kommuner, byer og ikke mindst mellem by og landdistrikter. Hver by skal skærpe sin særlige rolle i videreudviklingen af egnens særkender.

Men hver by, eller kommune kan og skal ikke kunne alt.

Hvor abstrakt det end lyder, er nøglen til en stærkere rollefordeling mellem byer og mellem by og land en fornuftig balance mellem konkurrence og samarbejde. Den kan findes med afsæt i den erhvervsgeografiske udvikling. Et bedre blik for og kendskab til erhvervsudviklingen kan bidrage til at sikre, at de regionale og lokale særtræk udvikles og omsættes til internationale konkurrencefordele.

Historien viser, at de erhvervsgeografiske specialiseringsmønstre er meget stabile over tid. Beklædningsindustrien i Herning-Ikast, møbelindustrien i Salling, legetøjsindustrien i Billund, mobiltelefonien i Nordjylland og medico-industrien i hovedstadsområdet er alle gode eksempler herpå.

Regeringen finder det vigtigt, at være sig bevidst, hvordan man kan opretholde og udbygge de regionale og lokale styrkepositioner. Og derudover naturligvis også hvordan man sikrer, at der udvikles nye potentialer med afsæt i den historiske, geografiske og kulturelle baggrund.

Samspil og specialisering

Både i stat, amter og kommuner arbejdes der løbende med at kortlægge de regionale og lokale styrker og kompetencer. De regionale erhvervsudviklings-

programmer og arbejdet med erhvervsredegørelserne for hovedstadsregionen og Jylland/Fyn er eksempler herpå.

Regeringen finder det afgørende, at der i den fysiske planlægning tages højde for variationerne i de regionale kompetencer. Det betyder, at de regionale særkenders erhvervmæssige potentialer i højere grad skal indgå i den fremtidige region- og kommuneplanlægning. Amter og kommuner skal tænke regionalt på tværs af de administrative grænser. Planlægningen skal være mere strategisk og dermed styrke lokalområdets udvikling.

Det er afgørende, at man har viden om regionernes erhvervmæssige kompetencer. Udgangspunktet vil være en analyse af den erhvervsgeografiske specialisering. Specialisering i sig selv er dog ikke tilstrækkeligt. En erhvervmæssig specialisering udgør først en regional styrke, når brancher eller klynger af virksomheder har opbygget unikke kompetencer og avanceret viden i virksomhederne med socio-økonomisk betydning for regionen. Først da vil man kunne tale om konsekvenser for den regionale udvikling.

Regeringen vil arbejde for, at der regionalt og lokalt skabes grundlag for et uddybet samspil mellem fysisk planlægning, erhvervspolitik, transport og miljø. Det kan øge sammenhængen mellem den regionale erhvervspolitik og region- og kommuneplaner.

Planlægning som aktivt redskab

Planlægningen er i dag en vigtig komponent i den regionale og lokale dialog. Og den kan blive et omdrejningspunkt i udviklingen af de regionale kompetencer. Planlægningen gennemføres i tæt dialog med offentligheden og ved hjælp af en fastlagt proces.

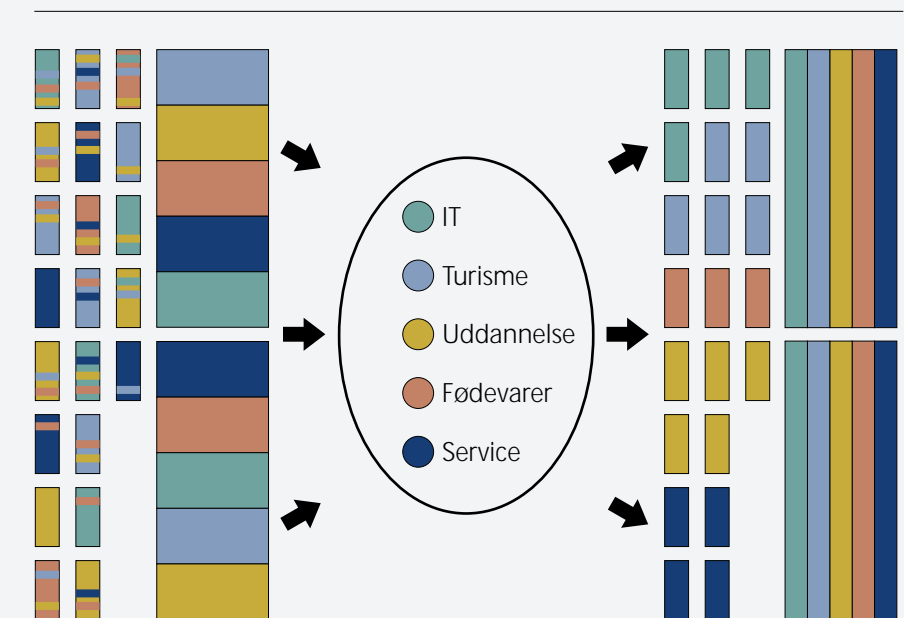
Processen består af politiske drøftelser, offentlige høringer og dialog med mange parter. Denne planproces er velegnet til at formidle, give gode ideer og hjælpe til at konkretisere de regionale styrkepositioner. Og en vigtig sidegevinst af planprocessen er, at den involverede offentlighed kan få et "ejerskab" til den endelige plan. Et ejerskab, som ikke blot politikerne, der har vedtaget planerne, føler, men som også opfattes af borgerne, interessegrupperne, erhvervslivet o.s.v. Dette er afgørende for, at planerne bakes op og kan realiseres.

Planlægningen skal fortsat resultere i arealplaner, som beskæftiger sig med, hvor forskellige funktioner skal ligge i den pågældende region og lokalområde. Planerne skal sørge for, at regionerne er funktionsdygtige og bevarer deres værdier. Men planlægningen er i høj grad også en proces med dialog om mål, midler, interesseafvejning og rammer for fremtidige handlinger. En proces, som kan indgå i samspillet med strategier for regionernes udvikling.

Regionplanerne skal tilvejebringes ud fra en samlet vurdering af udviklingen i det enkelte amt. Regionplanerne kan beskrive og anviser handlinger som forudsætninger for at opfylde de vedtagne udviklingsstrategier. Derfor er den lokale forankring og opbakning afgørende for, at planerne kan realiseres. Strategier bør formuleres på tværs af amtsgrænser, fordi deres indflydelse kan række længere end amtsgrænsen og må bygge på forudsætninger og kompetencer områderne imellem. Strategier kan indgå i planernes afvejninger og finde deres konkrete form i de endelige planer. Dermed bliver det muligt aktivt at påvirke udviklingsforløb og forfølge regionplanernes mål.

Derfor bør planerne og planprocesserne til stadighed søges anvendt så aktivt som muligt. Og det kan gøres bedre, end det sker i dag: Gennem formuleringer af strategier som afsæt til en bred dialog om planerne.

FIGUR 1.
INPUT FRA REGIONALPOLITISK ANALYSE TIL REGION- OG KOMMUNEPLANER

Mange kommuner og erhvervsarbejder satser i dag på vækst indenfor næsten alle brancher.

I et udvidet samarbejde kan en region finde sine styrker og potentialer for enkelte brancher og for den samlede erhvervsudvikling.

Regionens kompetencer kan i samspil med den enkelte kommunes og det enkelte amts fysiske planlægning udvikle de lokale særkender og give regionen internationale konkurrence fordele.

Bedre planlægning for byerne

Når erhvervslivets dynamik går i samspil med den fysiske planlægning, rokker det ved den klassiske opfattelse af byplanlægningens fokus på helhed. Globalisering, internationalisering og IT-netværk sætter planlægningen ind i en ny sammenhæng.

Fremtidens planlægning for byerne indeholder selvfølgelig det plangrundlag, som vi har i dag, men planlægningen bliver i højere grad også en proces om byens udvikling og byens balance mellem fornyelse og bevaring.

Det bliver også byens og stedets identitetsbærende karakter og kulturelle kapital, der får betydning for planlægningen. Netop fordi planlægningens leg med stedets egenskaber og symboler bliver en del af områdets erhvervsudviklingsmæssige potentiale og særkende.

Det er stadig funktionerne, der planlægges for, når kommuneplanlægningen indgår i samspil med de regionale kompetencer. Planlægningen skal stadig gøre byen og stedet funktionsdygtigt - økonomisk, socialt og kulturelt.

Men planlægningen skal også gøre stedet og byen æstetisk bedre, og den skal medvirke til at områdets arealanvendelse, indretning og arkitektur udtrykker den mangfoldighed, som præger Danmark. På den måde bliver byplanlægning også rettet mod at fastholde og udvikle det særligt lokale. En af de fremtidige udfordringer for kommuneplanlægningen bliver at prioritere arbejdet med den formgivende og æstetiske byplanlægning og nedtone det klassiske fokus på den funktionsopdelte by.

Regeringen ønsker en ny forståelse af begrebet landsdelscenter. En forståelse, hvor dynamiske og kvalitative faktorer afspejles. Regeringen har på denne baggrund udpeget to nye landsdelscentre: Landsdelscenter Trekantområdet og Landsdelscenter Midt-Vest. Billedet viser Trekantområdet.

Strategisk kommuneplanlægning

Folketinget har besluttet, at det hidtidige krav om at revidere den samlede kommuneplan hvert 4. år erstattes med en forpligtigelse for kommunalbestyrelsen til i første halvdel af valgperioden at udarbejde en strategi for kommuneplanlægningen.

Det strategiske plandokument giver mulighed for aktivt at bruge kommuneplanlægningen som et politisk værktøj og det i en tid, hvor det politiske ejerskab til kommuneplanerne er vigtigere end nogensinde.

Et af hovedelementerne i loven er en opblødning af revisionsbestemmelserne, så revisionen af kommuneplanen kan tilpasses de lokale behov og ønsker. Indførelsen af område- og temarevisioner skal give nye muligheder for at inddrage borgerne i planlægningen.

Lovens krav om at udarbejde en planstrategi hænger sammen med, at kommuneplanlægningen handler om mere end arealforvaltning. Kommuneplanen er ét blandt flere strategiske midler, når der f.eks. skal tages stilling til udnyttelsen af de lokale udviklingspotentialer og tacklingen af nye udfordringer.

Der er behov for at kommunerne tænker regionalt såvel som internationalt, når kommunens udviklingsstrategi skal skitseres. Hvis kommunerne inddrager de regionale kompetencer, vil kommunernes strategi i forhold til den overordnede regionale udvikling afspejles i kommuneplanlægningen.

Derfor vil en aktiv kommuneplanlægning være et godt værktøj til at tage bestik af fremtiden og udforme en samlet strategi for kommunens udvikling ud fra et lokalt perspektiv.

Nyt syn på landdistrikterne

Landdistrikterne har, ligesom de større byer og de mellemstore byer, styrker og særkender at bidrage med.

Det kan i nogle landdistrikter være svært at skabe en selvstående udvikling hen imod en bred sammensat befolkning og et godt økonomisk fundament, mens man i andre landdistrikter står over for presserende udfordringer, f.eks. miljømæssigt eller socialt. Det gælder også i landdistrikterne om at kombinere kompetencer med eksisterende men uudnyttede muligheder.

En del landdistrikter må opfattes som moderne forstæder til de større byer. Det er landdistrikter med stor interaktion mellem aktiviteterne i den nærliggende by og det pågældende distrikt. By og land er i dag mange steder tæt forbundne og er hinandens forudsætning socialt, økonomisk og kulturelt. Deres respektive muligheder for udvikling hænger ofte tæt sammen. Det er vigtigt at

se udviklingsperspektiver for land og by i sammenhæng på tværs af geografiske, sociale, økonomiske og andre skel.

Generelt varierer landdistrikternes problemer og muligheder med de økonomiske, sociale og naturgivne forhold, herunder også deres beliggenhed i forhold til større byområder.

Derfor ønsker regeringen, at en selv bærende udvikling i landdistrikterne tager udgangspunkt i regionale og lokale forudsætninger og kompetencer.

Amter og kommuner har en vigtig rolle med hensyn til planlægning og serviceudbud i landdistrikterne. En planlægning, der handler om at sikre en selv bærende udvikling i landdistrikterne for bosætning, arbejdspladser og service, så livet på landet ikke skal baseres på passive overførsler.

Boligerne i landdistrikterne skal tilpasses de forskellige behov for ejer-, lejer- og andelsboliger, så en varieret befolkningssammensætning er mulig også i landdistrikterne.

Når det gælder erhverv i landdistrikterne og dermed også beskæftigelse vil udviklingen af nye erhvervstyper, som med fordel kunne placere sig i mindre byer, kunne komme til at spille en vigtig rolle for mindre bysamfund og dermed også for landdistrikterne.

Men det er vigtigt, at erhvervsudviklingen i landdistrikterne ikke får miljømæssige negative eller andre uønskede konsekvenser. Det er ikke alle typer af erhverv, der kan placeres i landdistrikternes landsbyer. Mange erhvervsvirksomheder er afhængige af lokalisering tæt ved tilsvarende erhvervstyper eller tæt ved bestemte typer erhverv og vil derfor nødvendigvis finde plads i byerne. Der er også erhvervstyper, som på grund af miljøforhold eller andre forhold ikke kan placeres i landdistrikterne, men nødvendigvis må henvises til erhvervsområder, der er lokaliseret og planlagt til at matche sådanne krav.

Udviklingen i landdistrikterne vil afhænge af den enkelte egn og de egenskaber, der er knyttet til områderne. Det er vigtigt for den regionale udvikling at oppebære en geografisk spredning i befolkning og økonomisk aktivitet.

Det betyder ikke, at ny bebyggelse skal placeres spredt. Region- og kommuneplanerne skal fortsat sikre, at byudvikling sker i tilknytning til eksisterende bysamfund, så de åbne landområder friholdes for bebyggelse.

Det er en forudsætning for at kvaliteterne, som gør det tiltrækkende at bosætte sig og færdes på landet, fortsat kan sikres. Og regeringen ønsker at fastholde disse kvaliteter.

Fra udbygning til anvendelse

Blandt fremtidens virksomheder er vinderne de virksomheder, der evner også at tage et miljømæssigt og socialt ansvar. Dette giver nye muligheder for at sætte et mere konkret indhold i ønskerne om en bæredygtig udvikling.

En tættere dialog med det lokale erhvervsliv kan skabe grundlaget for en mere holdbar udvikling af vores byer og ikke mindst vores landskaber. Det stiller imidlertid en række helt nye krav til den fysiske planlægning og den måde planlægningen anvendes i den regionale udvikling.

Flere arbejdspladser står højt på ønsesedlen i alle dele af landet. Det kan bl.a. aflæses i de ofte meget store arealer til erhvervsudvikling.

I stedet for at bidrage til den regionale erhvervsudvikling kan de store planlagte erhvervsområder dog føre til det modsatte. Arealerne er i sig selv et passivt input til erhvervsudviklingen. Det er mere end svært at påvirke virksomhedernes beliggenhedsvalg alene ved hjælp af bare marker.

Regeringen finder det vigtigt, at de nuværende arealudlæg kommer tættere på virksomhedernes efterspørgsel på arealer. Efterspørgslen efter erhvervsarealer vil variere mellem de enkelte egne af landet alt afhængig af, hvilke særkender og styrkepositioner man vælger at prioritere i den regionale udvikling. Efterspørgslen vil også variere mellem enkelte virksomheder.

Derfor er det helt afgørende, at erhvervsarealerne kommer til at afspejle ændringerne i erhvervsstrukturen og ikke mindst de erhvervsudviklingsstrategier, kommuner og amter har søsat for at skabe en regional udvikling.

Den fysiske infrastruktur spiller forståeligt nok også en afgørende rolle i den regionale bevidsthed. Anlæg af nye veje giver et indtryk af at være godt rustet til den internationale konkurrence.

De enkelte egne af landet bindes sammen af den fysiske infrastruktur, veje, jernbaner, havne og lufthavne. Færdiggørelsen af det store motorvejsnet og Storebæltsforbindelsen sikrer en god tilgængelighed.

Den fysiske infrastruktur er en vigtig rammebetingelse for erhvervslivet. Videreudbygningen af den fysiske infrastruktur med flere motorveje giver dog ikke nødvendigvis den ønskede effekt på erhvervsudviklingen.

Infrastrukturen har stor betydning for, hvordan transport af varer og personer bliver tilrettelagt og gennemført, men ofte mangler helhedsbilledet og sam-tænkningen i forhold til det transportmæssige behov. Infrastrukturen spiller en

afgørende rolle ved valg af ruter, og hvilke transportknudepunkter der kan binde de forskellige transportformer sammen.

Det er en vigtig del af regeringens målsætning at skifte fra at prioritere en yderligere udbygning af infrastrukturen til i højere grad at fokusere på anvendelsen af infrastrukturen, som sikrer en mere effektiv transport til gavn for både miljø og virksomheder. At effektivisere transporten og formindske trængslen på de overordnede pendlingsruter, kan være en del af et områdes bosætningsstrategi og være medvirkende til at styrke et områdes attraktionsværdi.

1.2 Danmark år 2025

Det er naturligvis nærliggende på kanten af et nyt årtusinde at stille en vision op for de kommende 25 års fysiske udvikling af Danmark. Men det er ikke landsplanredegørelsens opgave at opstille en konkret vision eller landsplan for Danmarks udvikling. Den varetages af de samlede regionplaner og kommuneplaner.

Den moderne vision ligger i dialogen, i samarbejdet, i ansvaret for miljøet og i en planlægning, der tager sit udgangspunkt i en helhed. Planlægningen vil bero på sammentænkning af det økologiske, det økonomiske og de socio-kulturelle forhold indenfor en given national og lokal geografi på tværs af privat og offentligt spillerum.

Når den moderne vision kommer "nedefra", er der behov for at forny den model, som tidligere har været anvendt, når de enkelte egne bidrag til udviklingen af landet skulle gøres op.

Blandt de enkelte egne af landet udgør en række vækstcentre overordnet set udgangspunktet for regional dynamik og udvikling.

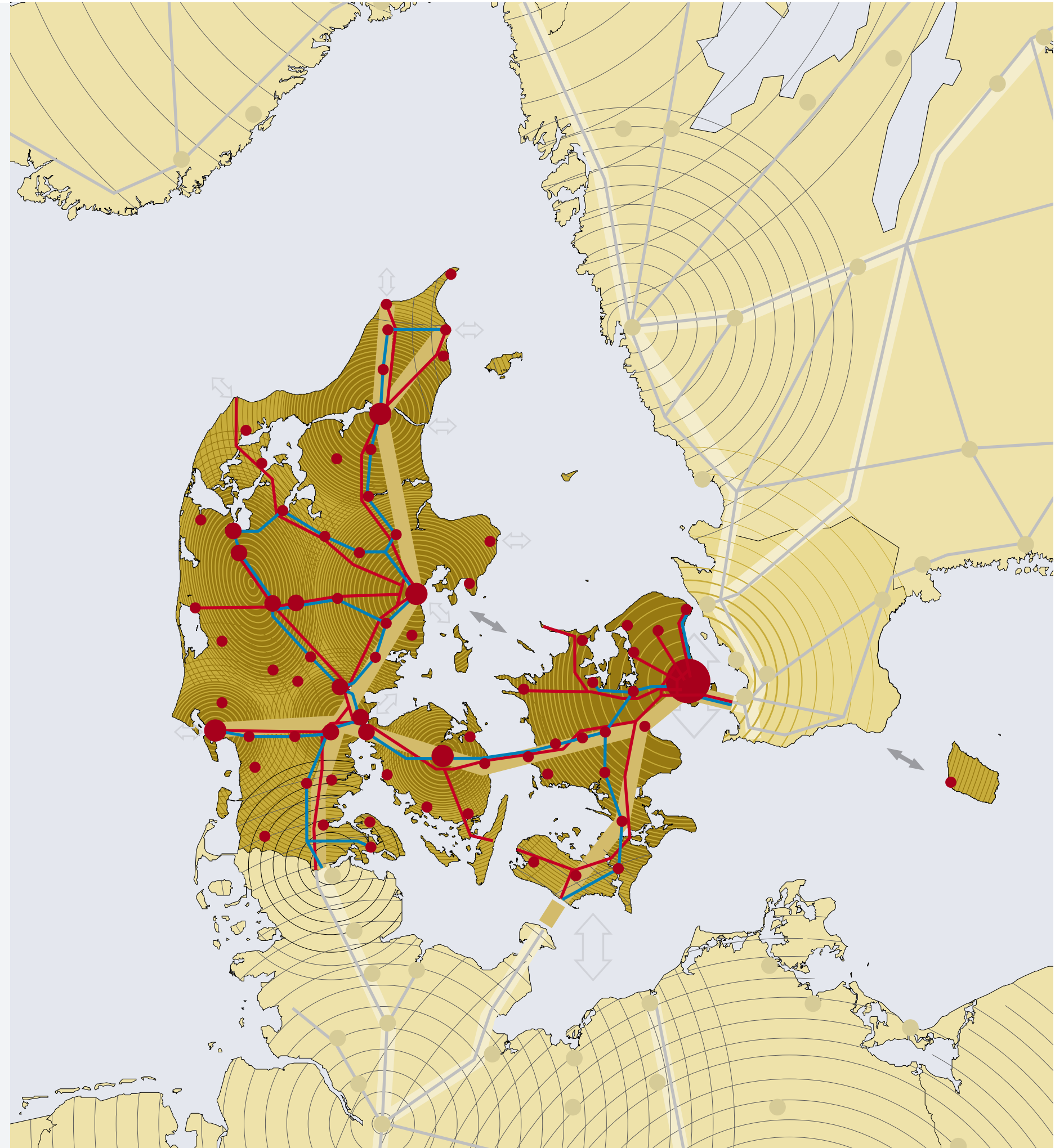
Op igennem 1990'erne har den europæiske og nationale planlægning fokuseret på et mere polycentrisk bynetværk og på styrken gennem samarbejde. Forpligtende samarbejder i bynetværk har skabt rollefordeling mellem byer og har givet mulighed for at bynetværk i flere sammenhænge optræder som hele byer.

Ét af vækstcentrene er Øresundsregionen, der i disse år viser ansigtet internationalt ikke så meget p.g.a. sin størrelse og betydning, men mere fordi der med Øresundskomiteen er tale om en politisk organisation på tværs af 2 landegrænser, som tilføjer et nyt perspektiv i forhold til en europæisk sammenhæng.

Internationalt er Øresundsregionen på beskeden vis med til at ændre ved, at de overordnede byer koncentrerer på de centrale dele af det europæiske konti-

**FIGUR 2.
VISION 2025**

- Større egne- og kommunecentre
- Landsdelscenter med opland
- Landsdelscenter som netværk med opland
- Statsvejnet
- Hoved- og regionalbanenet
- Internationale trafikakser
- ⇄ Større gods- og passagertransport over landegrænser
- ⇄ Betydelige færgeforbindelser mellem landsdele
- Byer større end 25.000 indbyggere

ment. Hovedstadsområdet og dermed Øresundsregionen er i europæisk sammenhæng en del af en polycentrisk struktur. Regionen er i forhold til det europæiske territorium en forholdsvis mindre del af et overordnet udviklingssamarbejde, mens området i national sammenhæng ofte tillægges stor betydning og identificeres med ulige investeringer og skævvridning af landet.

I Sønderjylland er et lignende regionalt samarbejde under udvikling. I respekt for de særlige historiske og kulturelle forudsætninger føres en fælles dialog på tværs af grænsen i regi af samarbejdet Region Sønderjylland/Slesvig. Det har bl.a. ført til et grænseoverskridende universitetssamarbejde for at styrke internationaliseringstanken og regionens attraktionsværdi.

I det hidtidige bymønster er alle byer tildelt en rolle i udviklingen af landet. Hver by har sin plads i hierarkiet. De større byer, København, Odense, Aalborg, Århus og Esbjerg er alle på det øverste niveau under betegnelsen landsdelscentre.

Landsdelscenterbetegnelsen er et udtryk for, at byerne har stor betydning for deres landsdel.

For det første fordi byen har en koncentration af engroshandel, specialiseret virksomhedsservice og gode muligheder for at skaffe rå- og hjælpematerialer og bearbejde mellemprodukter. For det andet fordi byerne for befolkningen er et forsyningscenter med specialvarer, kulturelle institutioner og forlystelser, som ikke findes i de mindre byer. For det tredje fordi byerne er aftager af en række varer og forsyninger fra resten af landsdelen.

Landsdelscentrene har med andre ord såvel et befolkningsrettet som et virksomhedsrettet serviceapparat, der er blevet karakteriseret med en række indikatorer.

Landsdelscentre med nyt indhold

Regeringen finder det vigtigt, at definitionen på bymønsteret ikke forbliver statisk, men afspejler mere dynamiske og kvalitative faktorer. Det gælder især landsdelscenterbegrebet.

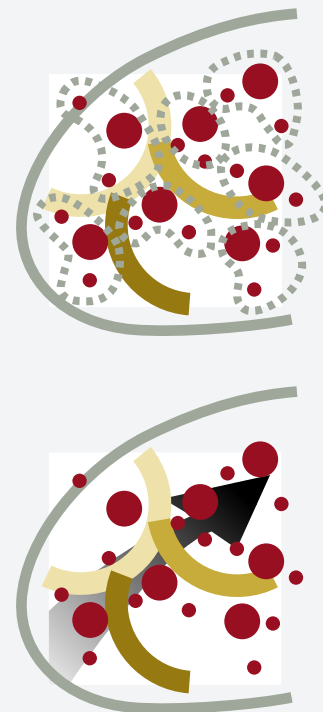
Landsdelscentrene har i fremtiden ikke nødvendigvis det samme indhold som tidligere (de 16 indikatorer). De nye kendetegn for et landsdelscenter er mere flydende og er samtidig en bekræftelse af, at bynetværk kan få en lignende rolle som de nuværende landsdelscentre og supplere disse.

Et landsdelscenter kan i den ny forståelse være partner i et koordineret, organiseret og forpligtende samarbejde mellem kommuner. Væsentlig for landsdelscentrenes funktion er, at de bidrager til at skabe et forum, som gør det muligt i højere grad at samtænke erhvervsudvikling og fysiske planlægning. Samarbej-

FIGUR 3.
POLYCENTRISK BYSYSTEM

ESDP
Det europæiske fysiske og funktionelle udviklingsperspektiv vedtaget af EU's planministre, indeholder bl.a. mål for bysamarbejdet.

Europa-Kommissionen, 1999

det indebærer derfor en koordinering af den fysiske planlægning og en afspejling af erhvervsudviklingsstrategier i kommuneplanlægningen. Et samspil mellem erhvervsudvikling, transport og miljø vil have høj prioritet, fordi miljøet vil være en del af prioriterings- og beslutningsgrundlaget. Derfor vil et samarbejde med amtet, eller de berørte amter, være væsentligt og en afspejling i regionplanlægningen være oplagt.

Et landsdelscenters udviklingsstrategi tager udgangspunkt i regionens identitet og kompetence, hvorfor et samspil med erhvervsliv, organisationer og andre samarbejdspartnere naturligvis vil være centralt. Ikke mindst fordi de sociale, uddannelsesmæssige og miljømæssige velfærdsydelse skal rettes direkte mod de lokale kompetencer og særkender, og afspejle behov for arealudlæg, erhvervsuddannelse o.s.v. Udgangspunktet er det lokale perspektiv og den enkelte regions internationale sammenhæng.

Antallet af byfunktioner vil ikke kunne forudses objektivt, men udgangspunktet vil være, at byfunktionerne er under stadig udvikling, som en betydelig ramme for det enkelte menneskes livskvalitet. Landsdelscentrene er kendetegnet ved en koncentration af boliger, bygninger, veje, mennesker og aktiviteter, hvor det regionale serviceudbud, boligudbygning m.v. understøtter og udvikler levende bymidter, og hvor trafikken samles og fordeles i en form for knudepunkter afhængig af den regionale og lokale funktion.

Et landsdelscenter er i den nye forståelse ansvarlig overfor at inddrage hensynet til landdistrikterne. Udpegningen af landsdelscentre anerkender nødvendigheden af, at der er nogle byer, og altså også gerne bysamarbejder, der er med til

FIGUR 4.

Landsdelscentrenes kriterier er under ændring. Nogle vil falde helt ud f.eks. stormagasiner, 7 biografer, mens andre vil komme til f.eks. forpligtende samarbejde, by-land relation m.v.

- 1 *Universitet*
- 2 *Tandlægehøjskole/Musikkonservatorium*
- 3 *Handelshøjskole/Teknikum*
- 4 *DSB Havnegodsterminal*
- 5 *Vognmandsfirmaer*
- 6 *Engroshandel*
- 7 *Center for erhvervs-service, mindst 100 virksomheder*
- 8 *Sygehuse 20 eller flere specialafdelinger*
- 9 *Landsdelscene og orkester*
- 10 *Dagblade, oplag 40.000*
- 11 *Biografer, 7 eller flere*
- 12 *Lokale TV-stationer*
- 13 *Stormagasin*
- 14 *Havnekapacitet, største dybde ≥ 10m og samlet kajlængde >5000m*
- 15 *Lufthavne daglig rutetrafik*
- 16 *Restauranter, 80 eller flere*

at præge udviklingen som lokomotiver i den regionale udvikling. Landsdelscentrene er derved med til at anerkende et afhængighedsforhold mellem land og by.

Landsdelscentrene udpeges gennem landsplanlægningen. Her vil en vis afstand blandt landsdelscentrene indbyrdes også være kendetegnende.

Landsdelscentre vil ikke udelukkende fokusere på udbygning af serviceapparatet men i højere grad understrege, hvordan dette serviceapparat kan støtte op omkring erhvervsudviklingen og ikke mindst, hvordan det kan komme regionerne til gode miljømæssigt, økonomisk og socialt. Landsdelscenterbegrebet vil være under stadig udvikling.

Det centrale er nu at fremme udviklingen af områdernes kvaliteter frem for udelukkende at arbejde for at tilvejebringe yderligere serviceydelse. Regeringen ønsker at bringe de serviceydelser, byerne rummer, i anvendelse i den regionale erhvervsudvikling til gavn for både områdets virksomheder og området i almindelighed. Det er helt essentielt, at der med samarbejdet igangsættes en udvikling, hvor byerne samarbejder på områder, hvor de supplerer hinanden.

Det kan eksemplificeres med virksomhedernes adgang til viden. For virksomheder der er vant til at agere internationalt er afstanden til universiteterne ikke skræmmende i Danmark. Det der er svært, er at finde frem til den viden og forskning virksomhederne har brug for i udviklingen af deres konkurrencefordele.

To nye landsdelscentre

Regeringen finder det vigtigt allerede nu, at give moderniseringen af bymønstret et konkret indhold. Derfor har regeringen udpeget to nye landsdelscentre, henholdsvis Landsdelscenter Trekantområdet og Landsdelscenter Midt-Vest.

Dette sker som et supplement til de nuværende landsdelscentre. De hidtidige landsdelscentre ændrer ikke status, men de nævnte kendetegn vil også være gældende for de hidtidige landsdelscentre.

Bysamarbejderne Midt-Vest og Trekantområdet blev i landsplanredøgørelsen "Danmark og europæisk planpolitik" fra 1997 karakteriseret som områder, hvor der er "et potentiale for at udvikle bynetværk som landsdelscentre".

Både Trekantområdet og Midt-Vest har i forbindelse med landsplanredøgørelserne i slutningen af 1990'erne indgået i en konstruktiv dialog om videreudvikling af bymønstret som planlægningsramme for den regionale udvikling i Danmark. Omdrejningspunktet har været et tæt samarbejde regionalt, som har affødt behov for et nyt begrebsset, der kategoriserer byer og bysamarbejder i byhierarkiet.

I landsplanredøgørelsen fra 1997 blev kommunesamarbejdet Sjællandsporten også nævnt som et bysamarbejde med potentiale som landsdelscenter på linie

Med udpegningsen af to nye landsdelscentre har regeringen ønsket at anerkende eksisterende og velfungerende bysamarbejder. Her Herning og Ikast som er en del af Landsdelscenter Midt-Vest.

med Trekantområdet og Midt-Vest. Men Sjællandsporten har i dag ikke et samarbejde, der svarer til Trekantområdet og Midt-Vest.

Etablering af en ny regional samarbejdsstruktur og et forpligtende arbejde med en sådan struktur vil være grundlaget for en eventuel senere vurdering.

Samtidig har udviklingen i Østdanmark ændret sig. Øresundsregionen strækker sig ud over hovedstadsområdet og dækker i dag foruden Skåne også Storstrøms, Vestsjællands og Bornholms Amter.

Udviklingen i den sydvestlige del af Sjælland / Lolland-Falster perspektiveres derfor i forhold til balancen mellem et regionalt forankret samarbejde, og områdets kompetencer som en del af en større byregion omkring Øresund.

Statsligt samarbejde og koordinering

Regeringen har med Landsplanredøgørelse 2000 ønsket at tilkendegive, at udviklingen af særkender, kompetencer og kvaliteter kræver samarbejde og koordinering mellem forskellige administrative enheder og mellem private og offentlige partnere.

- Erhvervspolitisk redegørelse (1999), Erhvervsministeriet,
- Den bypolitiske perspektiv og handlingsplan (1999), By- og Boligministeriet,
- Erhvervsredogørelse for Jylland/Fyn (efterår 2000), Erhvervsministeriet,
- Regional Erhvervspolitisk redegørelse (ultimo 2000/primo 2001), Erhvervsministeriet,
- Regionalpolitiske redegørelse (2000), Indenrigsministeriet,
- IT- og telepolitisk redegørelse (1999), Forskningsministeriet,
- Anbefalingerne fra udvalget om fornyelse i kommuneplanlægningen (1999), Miljø- og Energiministeriet,
- Natur- og miljøpolitisk redegørelse (1999), Miljø- og Energiministeriet,
- Klima 2012, - Status og perspektiver for dansk klimapolitik (april 2000), Miljø- og Energiministeriet,
- Begrænsning af transportsektorens CO₂-udslip - muligheder og barrierer" (marts 2000), Trafikministeriet,
- Landdistriktsredogørelse (1999), Indenrigsministeriet.

Samarbejdsprojekter

Regeringen ønsker i forlængelse af Landsplanredogørelse 2000 og i lyset af de mange statslige initiativer at igangsætte nogle samarbejdsprojekter. Samarbejdsprojekterne skal videreudvikle og udfordre "de daglige rutiner" omkring den regionale udvikling.

Den globale udvikling nødvendiggør en vis regional specialisering, både erhvervs-mæssigt og servicemæssigt. Den kompetente region er således en region, der har mod til at prioritere og satse på egne styrker. Alle regioner kan og skal ikke kunne alt. Dette indebærer, at den kompetente region kan og vil samarbejde på tværs af administrative og geografiske grænser, men også at statslige, regionale og lokale myndigheder støtter op om at udvikle de regionale styrker.

Målet med samarbejdsprojekterne er,

- at udvikle den enkelte regions styrker og vækstpotentialer i et udvidet samarbejde, herunder at diskutere begrebet - "kompetenceregioner", der tager udgangspunkt i tesen om, at den globale udvikling stiller nye krav til den kompetente region.
- at analysere "kompetenceregionens" påvirkning af den fysiske planlægning og dermed dens samspil med region- og kommuneplaner,
- at analysere byudviklingen, bosætning på landet, lokalisering af erhverv, byplanlægning samt placering af infrastruktur (turisme, transport etc.).

Samarbejdsprojekterne vil blive søgt spredt geografisk over hele landet. Enkelte vil blive rettet mod de to nye landsdelscentre. Samarbejdsprojekterne vil starte medio 2000 med en varighed på 1-2 år.

Regeringen har derfor også ønsket at styrke samarbejdet og koordineringen mellem en række sektorministerier og de lokale og regionale aktører i arbejdet med udviklingen af de lokale og regionale styrkepositioner.

På tværs af forskellige ministerier og med deltagelse af kommunale organisationer og repræsentanter fra erhvervslivet skal Erhvervs- og Bypolitisk udvalg afgive delbetænkning ultimo marts 2000 og endelig betænkning ultimo 2000. Erhvervs- og Bypolitisk udvalg sætter fokus på fysisk planlægning i samspil med erhvervsudvikling, transport og miljø.

Resultaterne af udvalgsarbejdet vil indgå i opfølgningen af landsplanredogørelsen, som er med til at skabe fundamentet for en del af den statslige udmelding til regionplanrevision 2005.

Landsplanredogørelse 2000 er et resultat af en fælles statslig koordinering med fokus på større sammenhæng mellem erhvervsudvikling og fysisk planlægning. I den forbindelse er det relevant at fremhæve eksisterende og kommende statslige publikationer og redegørelser:

Det er vigtigt, at der i den fysiske planlægning tages højde for variationerne i de regionale kompetencer og kvaliteter. De lokale særkender er forankret i egnens bygninger, naturressourcerne, egnens historie og hos befolkningen i form af viden og lokal identitet. Billedet viser B&O i Struer.